

Zápis

z 28. jednání Koordinační pracovní skupiny (KPS) pro přípravu Národního akčního plánu (NAP) k zajištění udržitelného používání pesticidů v ČR

Datum konání: 5. března 2015

Místo konání: Ministerstvo zemědělství

Přítomni: viz presenční listina

Program:

1. Zhodnocení připomínek členů KPS pro NAP k návrhu úpravy kontrolního systému k hodnocení zavádění integrované ochrany rostlin v ČR v roce 2015.
2. Informace SZÚ o kritériích hodnocení pro stanovení nepřijatelných formulačních přísad přípravků na ochranu rostlin.
3. Analýza stávající právní úpravy ochrany zvířete před negativním vlivem přípravků na ochranu rostlin – opatření NAP č. 4.52.
4. Návrh právní úpravy vzdělávání zemědělců na úseku odborné způsobilosti pro nakládání s přípravky na ochranu rostlin.
5. Různé (konečná verze analýzy výsledků českého rostlinolékařského výzkumu, informace o práci na novele zákona č. 326/2004 Sb., termín jednání podskupiny NAP pro ochranu vod, ošetření přípravky obsahujícími měď).

Přítomné uvítal, jednání zahájil a řídil ing. Hnízdil, zástupce za MZe a předseda KPS. Blíže upřesnil obsah jednotlivých bodů programu a vyzval přítomné k připomínkám k programu.

Současně upozornil účastníky jednání, že součástí pozvánky byly přílohy 1 a 2 (Příklady kontrolního systému IOR v Irsku - *podklady k bodu 1 agendy*), příloha č. 3 (Návrh kontrolního systému IOR v ČR var. 2 – *upravený podklad k bodu 1 agendy*), příloha č. 4 (Analýza právní úpravy ochrany zvířete před negativním vlivem přípravků na ochranu rostlin – *podklad k bodu 3 agendy*) a příloha č. 5 (Návrh právní úpravy vzdělávání zemědělců na úseku odborné způsobilosti pro nakládání s přípravky na ochranu rostlin – *podklad k bodu 4 agendy*).

Ad 1) Zhodnocení připomínek členů KPS pro NAP k návrhu úpravy kontrolního systému k hodnocení zavádění integrované ochrany rostlin v ČR v roce 2015.

Ing. M. Hnízdil (MZe) vyzval autory připomínek, aby krátce prezentovali připomínky (Mendelova univerzita: prof. Křen – omluven, přítomen doc. Smutný), VÚRV v.v.i. (prof. Kocourek) a další.

Následně Ing. Radová, Ph.D. (ÚKZÚZ) s Ing. Hnízdilem uvedli, že z některých připomínek vyplynulo obecně nepochopení nového pojetí IOR (což se projevilo i v tisku /viz Zemědělec/). Jde vlastně o přesun významu povinnosti dodržovat zásady IOR pěstiteli do povinnosti státu monitorovat míru zavádění prvků IOR. Jsou navrženy dvě varianty řešení, jejichž návrh byl prezentován i na 27. jednání KPS NAP 20. ledna 2015.

Podvědomí českých zemědělců o správné zemědělské praxi a dotace na plnění AEO je na jiné úrovni, než u zemědělců na západ od nás (viz Irsko). Je třeba, aby o uplatňování některých zásad IOR byly i povinné záznamy, např. úpravy předepsaných položek u evidence spotřeby POR.

Ohlas navržených variant: pro variantu 1 byl 1 člen KPS, pro variantu 2 (volnější) 5 členů KPS. Jako příklad navržených změn bylo doporučeno zjednodušit dotazník při ponechání položek, sběr dat budou zajišťovat inspektoři ÚKZÚZ, výběr podniků bude probíhat na základě rizikové analýzy. Viz také příloha 1.

Navrhuje se vytvoření „expertní skupiny“ pro dotvoření varianty 2, otázkou je počet členů a zastoupení jednotlivých stran (MZe, ÚKZÚZ, výzkumné ústavy a ČSR, zemědělci menší farmy a větší podniky).

V diskuzi se prof. Kocourek přihlásil do expertní skupiny a uvedl, že je třeba dobře zvážit, k čemu má sloužit kontrolní systém, měl by sloužit zemědělcům (dal příklady). Státní správa z něho může

získávat informace. Problém je s obecnými zásadami, vzájemnému „průniku“ navzájem u některých zásad. Někdy je v návrhu (evidence aj.) hodně detailů (např. poradce by musel chodit na podnik i 1 x týdně). K tomu Ing. Radová uvedla, že záměrem je, aby systém sloužil zemědělcům, např. osevnické postupy jsou upraveny v rámci pěstování meziplojin, nakládání s rostlinnými zbytky aj.

Ing. Kazda (ČZU Praha) uvedl, že některá kritéria, jako např. kritická čísla, splní insekticidy, částečně fungicidy, ale jsou nereálná pro herbicidy a uvedl důvody (kritická čísla jsou často zastaralá, neodpovídají systému a intenzitě pěstování, novým technologiím atd.). Proto kolonky monitoring budou často subjektivně posouzeny. Ing. Kazda také vznesl dotaz, bude-li systém dobrovolný, a kdo přesvědčí zemědělce k vyplňování dotazníků? K tomu Ing. Radová uvedla, že tato kontrola bude spojena s kontrolou používání POR.

Ing. Hnizdil uvedl, že se bude vycházet z povinných činností, jako např. vedení evidence. Standart (hranice) musí být přesně stanovena obecně závazným předpisem. Na základě toho je pak možné sankčně postihovat jejich nedodržení. Postup by měl vyplývat z toho, jak se daří usměrňovat farmáře k tomu, aby se o problematiku zajímali a „odborněji“ postupovali na úseku IOR. Komise nebude nutit ČS k plnění 8 obecných zásad IOR, protože to ani není reálně možné. V souvislosti s tím je třeba zvážit a revidovat § 5 zák. č. 326/2004 Sb. Řada ČS klade důraz na správnou zemědělskou praxi, tj. např. dodržování etiket u POR apod.

Doc. Prokinová (ČZU Praha) uvedla, že v expertní skupině by rozhodně měli být zástupci zemědělské praxe. Je třeba najít cestu k tomu, aby to nikoho (zejména zemědělce) neznevýhodňovalo. Ing. Radová shrnula cestu, jak materiál na expertní skupině projednat tak, aby byl „rozumný“ výstup. Současně je třeba stanovit termíny stanovení expertní skupiny a jednotlivých jednání.

Doc. Smutný (ZU MENDELU) uvedl, že formulovat problém do otázek není nejlepší řešení. Diskutovaným problémem jsou hlavně preventivní opatření, chybí nám ale podklady (výstupy) z jednotlivých způsobů hospodaření. Např. „Přehled“ z Irska je souhrnem informací pro zemědělce, ani z něho tolik nevyplyvá kontrola.

RNDr. Nedělník (ORL ČAZV) přiznal, že se do problému těžko filosoficky dostává, podporuje monitoring, ale to nejde pouze na základě úplné dobrovolnosti. Mělo by to pro zemědělce přinést pozitivita. Tento způsob nemusí však reflektovat související dotační faktory.

Ing. Rosenkranc (ASZ ČR) uvedl, že mohou existovat dvě krajní formy farmářů. Pokud hospodaří řádně pro budoucnost (potomků), ten nemá co skrývat, a může se „pochlubit“ svým systémem hospodaření. Jiný (zejména na pronajaté půdě) se snaží v kratším časovém úseku dosáhnout maximálního zisku. Ten pak nepřízná pravdu. Hospodaření si proto musí hlídat také pronajímatel (majitel).

Ing. Kazda připomněl, že na celou řadu ŠO nejsou metody IOR optimální, je třeba vůči nim uplatnit razantnější metody OR; v takových případech bude v evidenci uveden jiný ŠO, který umožní použití razantního POR.

Závěr: KPS doporučuje, aby byla zřízena malá expertní skupina složená ze zástupců MZe, ÚKZÚZ, ORL ČAZV a praxe (max. 5 členů), která variantu kontrol IOR projedná nejlépe ve druhé polovině května 2015. Do 16. 3. 2015 je třeba navrhnout členy¹ této skupiny na e-mail michal.hnizdil@mze.cz.

¹ K datu zpracování tohoto zápisu eviduje MZe pouze nominaci za ORL ČAZV.

Ad 2) Informace SZÚ o kritériích hodnocení pro stanovení nepřijatelných formulačních přísad přípravků na ochranu rostlin.

MUDr. Trávníčková (SZÚ) seznámila členy KPS s uvedenou problematikou. Uvedla porovnání s požadavky na účinné látky (dále úč. l.) přípravků na OR (POR), čím je ovlivněna nebezpečnost přípravku, které vlastnosti znamenají nepřijatelnost úč. l. aj.

Dále uvedla, že t.č. nařízení (ES) č. 1107/2009 ponechává řešení problému nepřijatelných formulačních přísad na národní úrovni.

Nepřijatelné formulační přísady z hlediska ochrany lidského zdraví jsou pro ČR karcinogeny, mutageny v zárodečných buňkách a toxické pro reprodukci látky a směsi v kategorii 1 podle nařízení (ES) č. 1272/2008 a další (viz příloha 2). Tato informace byla SZÚ v prosinci 2014 zaslána na ÚKZÚZ i na Ministerstvo zdravotnictví.

Ke konci sdělení byly uvedeny konkrétní 2 příklady rozpouštědel, které jsou v POR a jsou v ČR považovány za nepřijatelné formulační přísady.

Ing. Kazda (ČZU Praha) uvedl, že by bylo dobré uvést v písemné podobě názvy přípravků, které budou z uvedených důvodů vyloučeny z použití. Vzhledem k tomu, že jde podle MUDr. Trávníčkové např. o rozpouštědla, může jít o přípravky napříč spektrem jejich použití (ne tedy o skupiny podle úč.l.). RNDr. Nováková (ÚKZÚZ) uvedla, že firmy hledají nová řešení a systematicky vyměňují formulační přísady s nebezpečnými vlastnostmi za méně rizikové, a to včetně rozpouštědel. Znamená to nová posouzení stávajících povolení, včetně posouzení klasifikace atd. Německý server BVL: http://www.bvl.bund.de/DE/04_Pflanzenschutzmittel/01_Aufgaben/08_Produktchemie/01_BeistoffeFormulierungsschemie/psm_BeistoffeFormulierungsschemie_node.html má využitelné informace o povolených a nepovolených formulačních přísadách.

Na dotaz Ing. Hnízdila, zda firmy vědí o těchto látkách, bylo odpovězeno, že byly informovány, jak ze strany SZÚ, tak i ÚKZÚZ. RNDr. Nováková slíbila zveřejnit kritéria SZÚ pro stanovení nepřijatelných formulačních přísad na webu ÚKZÚZ.

Dále byl zmíněn „Rozklad triazinů v přírodě“ s tím, že i po zákazu přípravků zejména s perzistentními úč. l. budou metabolity ještě po dlouhou dobu nalézány v rozborech vody. Veřejnost se pak domnívá, že se i přes zákaz uvedené úč. l. nadále v zemědělství používají. Je třeba dát veřejnosti (i laické) tuto informaci k dispozici, např. na webu ÚKZÚZ.

Závěr:

- a) KPS vzala na vědomí informaci SZÚ o kritériích hodnocení pro stanovení nepřijatelných formulačních přísad přípravků na ochranu rostlin.
- b) ÚKZÚZ zveřejní kritéria SZÚ pro stanovení nepřijatelných formulačních přísad na svých internetových stránkách.

Ad 3) Analýza stávající právní úpravy ochrany zvířete před negativním vlivem přípravků na ochranu rostlin – opatření NAP č. 4.52.

Ing. Hnízdil nastínil uvedenou problematiku a současně omluvil absenci zástupce ČSR, která zpracovala předloženou analýzu právní úpravy ochrany zvířete před negativními vlivy přípravků. Analýza konstatuje, že chybí objektivní informace o otravách zvířete (s výjimkou otrav pernatých predátorů carbofuranem), což může vyvolat dojem, že jsou přípravky aplikovány tak, že k negativním vlivům na zvířet nedochází. Neprovádí se např. sledování možného vlivu přípravků na vznik chronických otrav.

Analýza rovněž konstatuje rizika vlivu osiva namořeného přípravky na zvířet při seti a uvádí, že „pěstitelé většinou získávají osivo od příslušného distributora již namořené s náveskou s omezeným obsahem na obalu osiva ... uživatel osiva, a tedy i přípravku, se však přímo nedozví o označení jeho rizika pro zvířet, ani o obsahu pokynů limitních vět“. Analýza proto doporučuje „v příslušném předpisu

v tomto smyslu upravit povinný obsah návěsky na obalu osiva, popřípadě doplnit také ustanovení § 12 vyhlášky č. 327/2012 Sb. o opatření z uvedených limitních vět při setí takto ošetřených osiv“. K tomu je nutno uvést, že povinnost označování osiv ošetřených přípravky stanoví již čl. 49 odst. 4 nařízení EP a Rady (ES) č. 1107/2009. Tento článek uvádí, že označení a průvodní dokumenty k ošetřenému osivu zahrnují „název přípravku na ochranu rostlin použitého při ošetření osiva, název účinné látky nebo látek obsažených v tomto přípravku, standardní věty týkající se bezpečnostních opatření podle směrnice 1999/45/ES a opatření ke snížení rizika případně uvedená v povolení tohoto přípravku“.

MUDr. Trávníčková upozornila, že SZÚ vychází při hodnocení rizik přípravků z názoru, že zjištěné riziko úč. l. na zdraví lidí by se mohlo vztahovat také na další teplokrevné živočichy. Proto v případě zjištění rizika úč. l. na zdraví lidí uvádí SZÚ do stanoviska pro ÚKZÚZ podnět, aby součástí rozhodnutí o povolení přípravku byla povinnost řádně označit ošetřené osivo zejména z důvodu zákazu zkrmování nevysetých zbytků.

Závěry:

- a) KPS vzala na vědomí předloženou analýzu stávající právní úpravy ochrany zvěře před negativním vlivem přípravků;
- b) KPS doporučuje, aby MZe, resp. ÚKZÚZ zajistil cílenou kontrolu dodržování povinnosti označování mořených osiv podle čl. 49 odst. 4 nařízení EP a Rady (ES) č. 1107/2009.

Ad. 4) Návrh právní úpravy vzdělávání zemědělců na úseku odborné způsobilosti pro nakládání s přípravky na ochranu rostlin.

Ing. Hnízdil seznámil přítomné s písemným stanoviskem ČSR na téma odborné způsobilosti (OZ) pro nakládání s přípravky, a rovněž s probíhající diskuzí na toto téma, zejména se zapojením MZ, SZÚ a Antibyrokratické komise MZe. Dále uvedl některé navržené úpravy zák. č. 326/2004 Sb. v oblasti OZ, které by měly být v souladu s návrhem KPS pro NAP - viz také 25. jednání KPS. Návrh novely bude obsahovat také některé další úpravy - např. doba platnosti osvědčení 1. st. OZ se navrhuje zkrátit na 3 roky, školit budou jen odborní školitelé s předepsanou kvalifikací, bude existovat legislativní úprava povinného speciálního školení pro osoby používající fumiganty (dle podnětu SZÚ) apod.

RNDr. Nováková (ÚKZÚZ) se dotázala na způsob uznávání odborné způsobilosti získané mimo ČR. Ing. Hnízdil odkázal na postupy kompetentního odboru MZe, který tato uznání vydává; problémem je však nejednotnost získávání odborné způsobilosti v členských zemích EU.

Doc. Prokinová uvítala možnost získávání OZ na školách, středoškolské vzdělávání ale není jednotné, a není možné vyjmenovávat v zákoně č. 326/2004 Sb. jednotlivé vyučovací obory. Bonusem škol by mohlo být zařazení tématu OZ jako volitelný předmět (maturitní), na VŠ i státnicový, s tím že na středních školách by osvědčení obdrželi studenti po dovršení 18 let (vyhláška č. 288/2003 Sb.).

Na dotaz ing. Kazdy, zda se projevilo zavedení povinné OZ od roku 2005 na rozsahu dokumentovaných případů nesouladu při používání přípravků, byla reakce, že příčinnou souvislost lze jen obtížně prokázat. Počty kontrol ÚKZÚZ se zjištěnými závadami při aplikaci přípravků v posledních letech prakticky stagnují.

Závěr: Členové KPS budou seznámeni s návrhy úprav procesu získávání odborné způsobilosti pro nakládání s přípravky na ochranu rostlin formou novely zák. č. 326/2004 Sb. Návrh této novely bude rozeslán i k připomínkování členům KPS a bude na programu příštího jednání KPS pro NAP - viz také ad 5a).

Ad. 5) Různé

- a) Ing. Hnízdil stručně informoval o přípravě novely zák. 326/2004 Sb., kterou by již měla být realizována některá doporučení KPS pro NAP legislativní povahy (např. úprava rostlinolékařského vzdělávání, systém odborné způsobilosti, větší součinnost s celníky při kontrole možných padělků

přípravků apod.). Návrh novely by měl projít legislativním procesem s účinností od roku 2016. Nastínil rovněž i reálnou možnost přípravy nového zákona o rostlinolékařské péči v blízké budoucnosti s ohledem na zcela zásadní úpravy v oblasti fytosanitární legislativy EU (regulace karanténních škodlivých organismů rostlin).

- b) Ing. Hnízdil uvedl, že po přijatých připomínkách je k dispozici finální analýza rostlinolékařského výzkumu (viz 27. jednání KPS pro NAP), která bude uveřejněna na webu MZe. Prof. Kocourek doporučil ještě zpracovat stručný výtah z této analýzy, obsahující návrh opatření a jeho odůvodnění. Je také vhodné zvážit doplnění této analýzy se zahrnutím problematiky omezování a zákazu používání některých přípravků, které lze očekávat s ohledem na přehodnocení rizik. Analýza by mohla přispět k vyřešení problému, jak tyto přípravky nahradit. Ing. Hnízdil přislíbil přípravu stručného výtahu analýzy v součinnosti s jejími autory.
- c) Ing. Ulrich (ZS ČR) uvedl svůj písemný příspěvek do bodu Různé „Problematika ochrany chmely (révy vinné) proti peronospoře“ (viz příloha 3) s tím, že se snižuje povolená dávka aplikace mědi na 1 ha za rok, a tak se omezuje počet ošetření přípravky na bázi mědi, které jsou pro chmel nezastupitelné. Ing. Ulrich požádal o aktuální informace k tomuto problému. RNDr. Nováková uvedla, že ÚKZÚZ již dříve informoval o tomto trendu právě chmelaře s tím, že upozornil na potřebu z jejich strany lobovat za prodloužení přechodného období v dohodě s dalšími ČS EU. Dále je třeba vyhodnotit možnost získání náhradních přípravků. Důvodem omezení je negativní vliv mědi na životní prostředí jako dosavadní výsledek přehodnocení této ú.l. zpravodajským státem, kterým je Rakousko. Ing. Kazda uvedl, že je také třeba volit účinnější formy přípravků na bázi mědi (např. obsahujícími oxychlorid mědi) s vyšší účinností a tedy menší spotřebou mědi. To umožní splnění limitu i při více ošetřeních. Prof. Kocourek připomněl, že se uvedené omezení týká také ovocnářů v ekologickém režimu. Ing. Hnízdil konstatoval, že problematika omezení určitých ú.l. přípravků včetně na bázi mědi je standardně projednávána v příslušném Stálém výboru Komise, jehož se pravidelně účastní zástupci ÚKZÚZ. Proto je vhodné, aby ÚKZÚZ informoval také členy KPS pro NAP o tématech jednání Stálého výboru, která mohou mít praktický dopad také pro ČR.
- d) Termín příštího jednání podskupiny pro ochranu zdrojů vody bude 29. dubna 2015.
- e) Termín příštího jednání KPS pro NAP bude 28. dubna 2015.

Zapsal: ing. Kupec, ing. Hnízdil

Přílohy:

- 1) Kontrolní systém IOR - vypořádání připomínek
- 2) Přípravky na ochranu rostlin - nepřijatelné formulační přísady
- 3) Problematika ochrany chmele (révy vinné) proti peronospoře